

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

TARA NOASTRA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Noua situație politică a Românilor din Ungaria.

S'ar părea că dela 1848 încoace conflictul între Maghiari și Români din Ungaria n'a fost niciodată mai acut ca astăzi. În recentul său discurs de deschidere a congresului cultural-regnicolar, d-l Coloman Széll, fostul ministru președinte și unul din cei mai bine reținuți bărbați de stat ai Ungariei, a fost atât de violent în izbucnirile sale împotriva naționalităților, încât le-a amenințat cu „foc și sabie”... Vom reproduce mai la vale părți din acest discurs, atât de simptomatic pentru situația generală în Ungaria și mai ales pentru starea psihologică a Maghiarilor. Până atunci să căutăm a stabili însă faptele, cari au determinat noua situație în Ungaria.

E cunoscută mai întâi solitudinea ce s'a pus pe lângă guvernul de astăzi de-a introduce cât mai îngrabă votul universal. Insistența Suveranului de a se creă în Ungaria o lege electorală egală cu cea din Austria a făcut mult sânge rău în tabăra guvernamentalilor. Ei n'au înțeles buna intenție a împăratului decât drept o lovitură împotriva hegemoniei lor. Și dela venirea sa la cârmă, guvernul o duce într-o continuă svârcolire pentru a abate pe Domnitor dela planul votului universal. Conte Andrassy, ministrul de interne, propune transacțiuni, modificări, proiecte cu votul restrâns, după pilda legii electorale din

Belgia. Dar o învoială între Tron și guvern în această privință nu s'a stabilit, cu toate că Andrassy anunță proiectul pentru sesiunea de toamnă. Acesta ar fi întâiul motiv al nervozității cercurilor maghiare.

Al doilea stă în strânsă legătură cu acesta. La Pesta se bănuiește, că Austria și în special Dinastia s'ar amestecă în afacerile interne ale Ungariei, căutând să întărească elementele nemaghiare. Un astfel de amestec ar fi desigur fatal pentru Maghiari, căci dacă Viena ar susține naționalitățile, în scurtă vreme întreaga față politică a Ungariei s'ar schimba. Dar adevărat în toate aceste bănuieli nu este decât apelul din Viena, adeseori repetat, către Sașii și Germanii din Ungaria de a se alătura și ei la mișcările naționalităților. Cât privește ideea Austriei-mari, ea nu constituie încă o primejdie pentru Maghiari, deoarece naționalitățile din Ungaria n'au dovedit nici un interes special pentru federalizarea monarhiei, și pretențiile lor politice sunt cu totul de alt ordin.

O altă teamă a Maghiarilor este dinasticismul Românilor. Ei văd în credința și loialitatea Românilor către familia domnitoare contrastul cel mare între aceștia și dânșii. Și ca să compromită pe Români, guvernul kossuthist de astăzi a pus la cale pe câțiva renegați și Români venali să simuleze înțințarea unui partid moderat român, cu program anti-dinastic. Pentru cabala aceasta guvernul a știut să câștige, afară de cunoscuți aderenți ai săi ca deputatul ma-

ghiaron Burdia, pe avocatul Emil Babeș din Budapesta. Ca om politic, Babeș e o nulitate și n'a jucat nici un rol printre români. El e avocatul bisericii ortodoxe din Sibiu și pledează marile procese ale acesteia, procese pe cari speră poate a le câștiga mai cu ușurință dacă se va pune la dispoziția guvernului, făcându-se mijlocitorul voinței kossuthiste. Intr'o serie de articole, publicate în coloanele ziarului bisericesc „Telegraful Român” din Sibiu, (care a adus astfel un rău serviciu preoților noștri!) d-l Babeș a pornit o propagandă anti-vieneză, îndemnând pe Români să renunțe la politica lor tradițională habsburgofilă. Dar acțiunea d-lui Babeș și a tovarășilor săi a fost brusc respinsă de ziarele de seamă și de întreaga obște politică, — ceea ce a produs guvernului o nouă desiluzie.

Mult sânge rău au făcut Maghiarilor presa străină și în special atitudinea lui Björnson. S'ar părea că abia acum se deșteaptă opinia publică europeană asupra anomaliilor politice din Ungaria, iar cei surprinși asupra atâtor păcate rămân rușinați și în același timp indignați împotriva acelor, cari au îndrăznit să ridice perdeaua și să arete lumii durerile acestei țări. Convins că toată agitația presei străine pornește dela ziaristii naționalităților, guvernul a început o goană grozavă în contra presei naționaliste. Niciodată Ungaria n'a avut mai mulți ziaristi condamnați ca astăzi și n'a încasat mai multe amenzi din cauțiunile ziarelor. Niciodată procurorii ma-

VIEȚA LITERARĂ.

Gruparea prozatorilor. — Prozatorii de astăzi. — Nuvele și schițe. — N'avem proză decadentă. — Al. Cazaban. — Volumul „Chipuri și suflete”.

Din manualele de școală și din informațiile criticilor suntem obișnuiți să ne facem anumite grupări ale prozatorilor noștri, — între cari, firește, nu socotim numai pe prozatorii artiști, pe nuveliști și povestitori, ci și pe toți acei istorici literari, cari prin scrisul lor au avut vre-o influență asupra timpului în care au muncit. În fixarea acestor grupări pornim de obicei dela Costache Negruzzi, considerat cu drept cuvânt de părinte al prozei noastre moderne. Socotim ca aparținând epocii lui Negruzzi pe Alexandri, pentru nuvelele sale ușoare, pe Alecu Russo, pentru fragmentele literare (ce vor apare zilele aceste în editura „Academiei Române”) și pe Kogălniceanu pentru frumoasa lui limbă în lucrările istorice. Poate și Ioan Ghica, un maestru al preciziei stilistice, aparține acestei grupări. În general, aceasta este epoca cea mare a renașterii prozei noastre literare, poate chiar a formării ei. Susținătorii ei, în afară de cei înșirați, sunt o serie de alți scriitori mai mărunți, cari toți urmau această sănătoasă direcție. În Ardeal, afară de Barițiu, Aaron Florian și Gavril Munteanu, — aceștia doi trecuți prin anul 1840 la Buzău — scriau o aleasă proză în lucrările lor istorice, în diferi-

tele articole de ziar și în traducerea lui „Werther”.

Incepe însă vremea migăloaselor preocupări lingvistice, cu principii naționaliste și cu multele alterații. Scriitorii sunt cuprinși de vârtejul noilor teorii și limba literară suferă greu sub influența lor. Dar mișcarea dela Iași pune capăt acestei epoci hibride și noua grupare a prozatorilor dela „Junimea” redă limbei splendoarea ei firească. D-nii Maiorescu, Gane, Slavici și Creangă sunt aceia cari imprimă prozei caracterul lor, curățindu-o de multe neologisme și de siluiri și imbogățindu-o cu forme și cuvinte din popor. Paralel cu a lor s'a desfășurat activitatea lui Odobescu, urmărită cu mult folos de contemporani. Iar Hașdău și Bolliac aveau și ei o proză aleasă, pe care numai ortografia imposibilă de pe vremuri te face să n'o recitești cu ușurință, răsfoindu-le ziarele. Povestitorul Ispirescu tot din gruparea lor face parte.

După anii optzeci, când steaua lui Eminescu strălucea pe orizontul literaturii române, apărea la București unul din cele mai bune ziare din câte am avut: „România liberă”. În redacția acestui ziar erau multe și însemnate talente publicistice, dintre cari desigur câteva făcuseră școală la Eminescu. Printre toți se deosebeau, ca artiști și prozatori, d-nii Al. Vlahuță, Delavrancea și Duiliu Zamfirescu, — așa de bine complecți, în partea literaturii critice, de Racoviță-Sfinx.

Timp de vre-o 15 ani cei trei prozatori eșiți din cercul „României libere” erau stăpânitorii opiniei publice. Proza lor mai rafinată, mai subtilă decât a junimiștilor, înseamnă un nou progres în procesul limbei literare. Și printre dânșii suntem obișnuiți să socotim cronologic pe d-l Caragiale cu nuvelele și schițele sale. Grupării lor aparțin, prin limba mlădiată și prin subiectele alese, și d-nii Brătescu și Bassarabescu, precum și d-l Ion Gorun, cu nuvelele sale psihologice. E unul din cele mai frumoase și mai unitare capitole ale prozei noastre. Ce păcat că d-l Gherea, mintea atât de limpede, criticul atât de ager și de cult, care a trăit literaricește deodată cu cei înșirați aci, a fost cu totul la o parte, cu totul izolat de dânșii, fără a avea vre-o influență literară asupra generației sale.

Deodată orizontul literaturii se lărgeste. Spiritul baladelor și idilelor lui Coșbuc pare a pătrunde și în proza mai nouă. Sub îndemnul lui tinerii scriitori se îndreaptă spre izvorul dela țară. Și o întreagă pleiadă de noi prozatori naște din toate ținuturile locuite de Români, cu o limbă viguroasă și cu multă ușurință în scrierea ei. Printre dânșii cei mai mulți sunt Moldovenii, iar Moldovenii sunt, până astăzi, aceia, cari dovedesc mai mult talent pentru bogăția limbei. Foarte fecunzi, tinerii autori sunt mai ales scriitori de schițe și nuvele, ne dau crâmpoie din viața idilică dela țară, sau din sgomotul șters al orașelor

ghiari n'au manifestat atâta ură și intoleranță față de naționalități ca în anul din urmă.

Dealtfel îngrijorarea generală a Maghiarilor se vede și din alte multe semne publice, din atitudinea presei lor, din mersul general al discuțiilor parlamentare, din graba cu care se confecționează și se trec legile școlare de desnaționalizare, din introducerea unui aprig serviciu de spionaj și de denunțare. E o stare de criză aceasta și discursul d-lui Széll, de care am pomenit, nu vine decât s'o confirme.

„Noi — zice d-l Széll — nu avem decât un singur imperativ categoric: ideea statului unitar maghiar și trebuie să pretindem, ca fiecare cetățean să recunoască această idee și să i-se supună necondiționat. Din acest punct de vedere toți oamenii politici ai Ungariei suntem intransigenți. Și voi spune și pentru că. Pentru că Ungaria își are drepturile sale avitice, sacre și legitime pentru a-și întări ideea unui astfel de stat. Maghiarii au cucerit această țară tot pentru Maghiari și nu pentru alții. Supremăția și heghemonia maghiarismului sunt deci pe deplin motivate“...

Și într'altă parte:

„Statul trebuie să intervină cu mână de fier și să pedepsească ori-ce atentat împotriva unității sale. Aici nu mai admit nici o cruțare. Observ, însă, ca un dureros semn al vremii, că în timpul din urmă sporesc în Europa acei *asasini* ai națiunii noastre, cari ne clomniază și afirmă, că nemaghiarii sunt persecutați. Trebuie să protestez împotriva acestora și să declar fapta lor *mișelească de o încercare de asasinat, de o calomnie respingătoare și o minciună infamă*... Chiar și compatrioții noștri nemaghiari umblă cu otravă și pumnal, dar să știe ei, că niciodată nu vom permite ca această țară să îmbrace vre-odată haina confederațiunii elvețiene. *Ne vom lupta cu foc și sabie împotriva acestei idei*“...

Am subliniat cuvintele violente, pentru a învedera astfel paroxismul, starea

patologică în care se află, în situația de astăzi, până și unul dintre cei mai calmi bărbați ai politicii maghiare.

Astfel fiind dispoziția în partea maghiarilor, încordarea este mare și pe partea Românilor. După toate aparențele Români din Ungaria își dau perfect seama, că adversarii lor fac sfertări uriașe. Ei văd că Maghiarii trec prin o criză cumplită și că toate măsurile luate în timpul din urmă sunt niște acte desperate în fața unei primejdii apropiate. Convinși că stau în fața unei schimbări politice radicale, Români privesc cu multă încredere la ceea ce le va aduce viitorul, în special la situația ce le va crea noua lege electorală.

Naște însă întrebarea: sunt Români din Ungaria pregătiți pentru o nouă epocă politică? În general, nu. Guvernul a știut să impedece sistematic organizarea partidului românesc, iar deputații români, dintre cari numai o parte sunt oameni de acțiune, sunt aproape în neputință de a găsi o formulă potrivită pentru organizare. Opinia publică este cam desorientată și ziarurile politice nu găsesc totdeauna chipul cel mai fericit de a fixa atențiunea asupra problemelor mai generale. Din rândurile românești lipsește acel fanatism și entuziasm observat la Maghiari. Nesuccesele din trecut i-a intimidat, iar starea financiară și economică, temeiul ori cărei lupte politice, îi stânjinește în multe.

Momentul fiind de o așa de mare însemnătate, o concentrare nouă a forțelor de luptă se impune. Români sunt în fruntea naționalităților din Ungaria și dela ei își așteaptă și ceilalți cuvântul de ordine. Cel mult luna Septembrie trebuie să-i găsească într'o stare destul de pregătită pentru a primi lupta electorală. Și nu ne îndoiim că acea mulțime de tineri cu carte, cu frumoase situații printre Români din Ungaria, vor înțelege glasul vremii și vor face zid împrejurul conducătorilor lor.

„Cu foc și sabie“...

Aceste sunt cuvintele domnului Széll, rostite cu ocazia congresului cultural al tuturor societăților maghiare. Iar ziarurile guvernului, cât și ale opoziției, au adus mari elogii fostului ministru-președinte pentru discursul său, spunând că poporul maghiar întreg se identifică cu cuprinsul aceluia.

„Cu foc și sabie“...

Ne întrebăm, cui poate să sune această fanfară vestitoare de război? Pe cine amenință d-l Széll cu foc și pucioasă din partea neamului său? Care este înțelesul acestor cuvinte revoluționare?

*După toate semnele, cei apostrofați suntem noi, naționalitățile, căci discursul întreg a fost îndreptat împotriva noastră. Fraza aceasta însă este așa fel pronunțată, încât pe noi nu ne poate privi în nici un caz. Când d-l Széll ne amenință cu „foc și sabie“, din pricina că gândurile noastre s'ar îndreptă către o dismembrare a statului și o „pseudo-federalizare“ a lui după pilda Elveției, credem că adresa e cu totul greșită. D-sa știe foarte bine, că nici presa noastră, nici oamenii noștri politici normali nu nutresc gânduri de sfârticare teritorială a acestei țări. Dar am fi naivi să credem, că d-l Széll, împreună cu cei din jurul său, nu cunosc perfect opinia cercurilor noastre conducătoare în chestiunea asta. În consecință trebuie să presupunem, că motivele cu totul de alt ordin sunt la baza pronunțamentului cultural-revoluționar al d-lui Széll: **Austria este și, poate, chiar dinastia, ținta atacurilor sale.***

Tot discursul d-lui Széll sună ca un semn Vienei, de a le da pace Maghiarilor și a-i lăsa să-și urmeze în dragă voie politica lor culturală. Toate vorbele alealte și caraghioasa fanfaronadă cu „focul și sabia“ nu vor să fie decât o intimidare a Curții, de a renunța la ori-ce gând în favoarea naționalităților.

E, desigur, o rușine pentru un om politic serios ca d-l Széll, de a se perde în așa hal și a se cobori la o stratagemă atât de naivă. D-sa, ca și ceilalți prieteni politici ai săi, ar fi putut să învețe din mersul politic al popoarelor acestei monarhii, că „focul și sabia“ nu mai sunt armele cuvenite, cari rezolvă asemenea probleme. Căci — și asta o afirmăm cu toată certitudinea — ar fi vai de poporul din această țară, care n'ar mai avea alt mijloc de afirmare a drepturilor sale decât „focul și sabia“.

de provincie. Cu mult talent descriptiv, ei îți zugrăvesc scene din popor și din trecutul boierilor, rămânând în mare parte la suprafață, fără a ispiți prea adânc tainele sufletului. Dar așa cum sunt, tinerii noștri prozatori, generația noastră, au reușit să se facă populari: ei sunt în gustul opiniei publice și la nivelul ei.

Curios este, că, cu toată reacțiunea sporadică împotriva actualei direcții în literatura noastră, o proză decadentă, sau simbolistă, n'a putut să se desvoalte. Abia truditul Macedonski dacă a încercat să strice armonia aceasta prin „Calvarul de foc“, în care glorifică perversitatea simțurilor, — dar și „opera“ lui, trâmbitată cu reclamă, a apărut în franțuzește și n'a găsit cetitori.

Numărul prozatorilor e mare și crește neîncetat, încât de aci înainte ar fi bine ca să se facă o selecțiune mai îngrijită a volumelor recomandate. Când mă hotărâsc să vorbesc ceva mai pe larg despre Al. Cazaban, o fac tocmai din pricina, că el n'a avut parte de toba cea mare a reclamei, cu care au fost împărțâși scriitorii la un nivel inferior. Vina pentru asta în mare parte firește e și a d-sale: om subțire, inteligentă surprinzătoare, ironie fină, a dat multe prilejuri de supărare altor reviste, încât e foarte natural ca să fie puțin cam boicotat și în tot cazul nedreptățit de aceste. Ar fi păcat însă ca

să se restrângă cercul cetitorilor unei minți așa de originale, care se deosebește așa de mult de o întreagă categorie de lingușitori și de mălăieți.

Pentru ceice nu o știu, fie aici notat că d-l Cazaban nu mai e unul din scriitorii tineri, cari se prezintă sfios înaintea publicului. Dânsul are aproape zece ani de activitate literară și ziaristică, a scris mai multe volume de proză bine primite, între cari un roman satiric din viața socială, și este apreciat în cercurile noastre ca unul din cei mai buni umoriști ai literaturii de astăzi. Lucrările d-sale se remarcă totdeauna dintre celelalte prin o uimitoare sobrietate a fondului, prin discrețiunea spiritului de observație și prin variația subiectelor.

Iată, de pildă, volumul său cel nou, „Chipuri și suflete“ din editura „Minervei“. Nicăiri n'o să găsești acea lăbărtare și lungire interminabilă a motivelor, cum sunt obicinuiți să le facă atâția iubitori de umplutură. Pretutindenea o exactă și scurtă redare a impresiilor și observațiilor. Dimpotrivă, în unele locuri, face exces în această privință, scurtează sfârșiturile, lasă ideile nedesvoltate, încât o grabă vizibilă trădează pe omul cu prea puțină dragoste și glorie pentru îndeletnicirea sa. Schițe întregi sunt aruncate, cu o neglijență de artist nedisciplinat, printre atâtea lucruri de o desăvârșită genialitate. Dar pe de-a întregul Cazaban apare ca scriitor matur, stăpân pe gând și pe formă.

În acest volum se dau suflete de oameni și chipuri de... animale. Se dau și prilejuri, căci și chipurile și sufletele au neapărată trebuință de un cadru. Și s'ar putea zice, că aceste prilejuri ale lui Cazaban, cu toată voita economie de culori și de vorbe, sunt destul de poetice, căci ori-cât de realist este, d-sa știe să se încălzească și de poezia naturii: o noapte petrecută la pândă, la margine de pădure sau într'un stuș de baltă, îi dă multe impresii, pe cari le știe bine contură. Glasul popoarelor de pasări, cari atrage urechia pânditoare a vânătorului pasionat, se aude foarte bine din multe schițe de vânătoare. Dar totuși interes mai mare pentru cetitori au sufletele acele variate de oameni și problemele ridicate în legătură cu povestirea soartei mai multor animale.

Cu „animalele“ acestea e un caz curios în literatura noastră. Fără a fi simbolisti, prozatorii noștri tineri atacă în timpul din urmă — desigur fără a imita pe Rudjard Kipling — subiecte de aceste. Un câine, o rândunică, o căprioară sau vre-un nobil cal de casă sunt subiecte tratate de unul și de altul, în legătură cu vre-o întâmplare oarecare. Cazaban are câteva bucăți dintre cele mai frumoase ale lui, în cari ne emoționează adânc prin povestirea unor întâmplări cu un Șoim cu aripa frântă, cu o cămilă, un iepure și îndeosebi cu un cățeluș, al cărui sfârșit este prezentat cu un sentimentalism aproape neobicinuit

Reuniunile culturale maghiare.

Adunările generale ale reuniunilor culturale maghiare trebuie să ne intereseze tot mai mult.

Sprijinite de stat și de toți corifeii vieții publice din Ungaria, — ele dispun de venite însemnate, pe cari le închină pentru înaintarea și progresul cultural al maghiarilor.

Din acest punct de vedere noi nu putem avea nici un cuvânt împotriva acestor reuniuni. Dincontră, suntem de părere, că e bine, ca alături de stat să vină și societatea să facă ce poate pentru cultura neamului său, pentru că altcum statul chiar și cel mai puternic se încovoie de atâte sarcini ce-i apasă pe umeri.

În statul nostru — poliglot — fi-rește, că statului îi revine datoria de a sprijini deopotrivă pe toate reuniunile culturale, căci altcum se face vinovat de păcatul părtinirii, de a ajuta numai pe unii și pe alții a-i face uitați.

Și la noi — durere, așa se întâmplă.

Și dacă ar fi numai atâta, ne-am mai ști împacă cu situația, pentru că în urma urmelor și maghiarii știu, că e mai aproape cămașa de piele decât țundra.

Dar în adunările reuniunilor culturale maghiare se face și politică și încă de calibrul cel mai șovinist.

Se proclamă anume stăpânirea raselor maghiare și se stăruie că maghiarii au să cucerească țara din nou prin cultura lor specială, prin limba lor, prin averea lor, prin industria lor și prin superioritatea lor, și să preamărește apostolul maghiarizării școlilor confesionale nemaghiare contele Apponyi, ca și cum s'ar fi aflând oamenii la cutare adunare în care se numește un candidat de deputat pentru cutare cerc electoral din Debrețin.

Iată de ce nu ne convine procedura conducătorilor reuniunilor culturale maghiare.

Noi, în adunările noastre culturale ne ferim ca de foc de vorbe cari ar

putea fi interpretate cu un ascuțit politic. Invităm înadins — și insistăm ca să fie de fală reprezentanței autorităților ca să vadă lucrările noastre, cari nu e permis să treacă peste cadrele statutelor și peste cercul de competență al unor întruniri de caracter cultural.

Indrăzneala noi nu o cunoaștem, căci ne temem să nu periclităm însăși instituția culturală și ținem că așa și numai așa e corect. Se înțelege, ne vor zice confrății dela reuniunile culturale maghiare, voi — sunteți iată așa, suferiți, până ne place nouă să vă lăsăm ori-ce organizație culturală, noi însă, stăpâni fiind altcum ni-se cade să vorbim.

Conduși de aceste vederi, de sine înțeles, că domni ca Széll fost ministru-președinte și consilier intim de stat al Maiestății Sale, pot să desfășure programul maghiarizării țării în dragă voie, și actualul ministru de culte poate face enunțări cât de supărătoare pentru celelalte popoare, cari constituie statul ungar. Ei mari și tari fiind n'au să de seamă nimărui, nu se găsește nimeni să-i advertizeze și mai puțin se va găsi ministru de interne, ca să sisteze activitatea unei reuniuni, care face mai multă politică decât cultură, dacă aceea este reuniune maghiară. Așa stau trebile azi, așa vor stă și mâne și vor stă până ce nu vor ajunge la cărma țării oameni, cu vederi mai largi, cu inimă mai caldă pentru toți cetățenii statului, fie ei de ori-ce limbă și aparțină ei ori căreia dintre legile creștinești.

Noi ținem, că conducătorii maghiarilor sunt în mare rătăcire, când revarsă tot belșugul dragostei lor și tot avutul lor în serviciul unei utopii de a face din toți cetățenii maghiari.

Nu înțelegem cu mintea noastră, de ce nu ar fi și românul ori slovacul tot așa de bun cetățean vorbindu-și limba lui în școală, în biserică, la judecată și în ori-ce afacere publică ori privată.

Câtă vreme este bun a purta pușca și a vărsa în visteria țării banul câștigat cu sudoarea feței sale!

De ce nu stăruie conducătorii maghiari, ca și acest neam de oameni, cetățeni autochtoni și ei, să aibă cea mai largă libertate, având toate înlesnirile de a ajunge la cel mai mare grad de bunăstare materială și morală, singura bază fericitoare pentru indivizi ca și pentru popoare întregi!

De ce vor să ne ferească cu deasila, când bine știu și trebuie să știe, că acestea experimentări sunt un joc periculos și pot produce numai nemulțumiri, cum nemulțumiri au produs în sânul tuturor maghirilor dispozițiile Impăratului Iosif al II-lea care voia să facă din maghiari nemți, lucru, ce s'a adevărit cu neputință în fața rezistenței puternice ce au opus maghiarii, ca popor conștiu de demnitatea lor proprie.

Și cele mai frumoase pagini cari împodobesc analele vieții poporului maghiar sunt acele în cari au opus toată forța lor, toată averea lor, toată ființa lor, tendințelor de asupra ce le amenință limba și mai târziu libertatea pe timpul absolutismului austriac.

Oare nepoții să fi uitat așa de iute pășaniile glorioșilor lor strămoși — și ajunși la stăpânire și putere să facă ei — cu noi, aceea ce lor le-a cauzat cea mai crudă durere sufletească! Aflăm că se impune o îndreptare radicală pe toate terenele, până ce n'au ajuns lucrurile spre prăpastia — care duce sigur la peire.

Andrássy și naționalitățile. Zilele aceste, „Lupta“ din Budapesta a surprins lumea românească cu o veste uimitoare: Ministrul nostru de interne, contele Andrássy, s'ar fi hotărât să inaugureze o nouă politică față de naționalitățile nemaghiare din țară. Ziarul român scria chiar că ministrul ar fi adresat funcționarilor administrativi superiori o circulară în care le impune să învețe limba naționalităților din ținutul lor — în răstimp de 3 ani...

Vestea aceasta a trăit trei zile. Apoi a urmat ceea ce trebuia să urmeze: o desmintire categorică. Ministrul nostru de interne n'a dat și nu va da nici odată o circulară de natura aceasta.

O desmintire de prisos pentru toți cei ce cunoaștem lipsa de respect pentru legi sancționate — a guvernelor noastre.

la acest autor. Satiric cum este, s'ar părea că autorul urmărește în adins să arate, prin aceste bucăți, brutalitatea oamenilor și inferioritatea lor, a acestor ființe cogitale, față de dobitoace.

De altfel o nuanță de brutalitate au toate ființele omenești din schițele lui Cazaban. Realismul lui este intransigent. Nu infrumusețează „sufletele“ sale, nu iartă, nu exagerează viața dela țară. Celce nu-l cunoaște i-ar putea atribui chiar o notă de cinism, pe care însă nu o are.

Naturi sincere, neastâmpărate și originale, ca ale lui Cazaban sunt apariții simpatice în literatură și a le semnală este o datorie.

II. *Chendi.*

Dorință.

*Un trubadur visă odată
O sărutare lină, rece
Cum simt molifții din dumbravă
Când peste dânzii luna trece...*

*Iar altul i-a răspuns că dansul
Ar vrea o sărutare caldă,
Cum simte marea când amurgul
Dogoritor în ea se scaldă...*

*Așa-s poezii... Subsemnatul
Deși am fost poet odată
N'as vrea să fu molift sau mare...
— Aș vrea să mă sărute — o fată!*

Bectimis.

Tăcere.

De Leonid Andrejew.

(Continuare).

Odaia făcea o impresie de părăsire, deadăpost nelocuit, în care nu mai intrase nimeni de multă vreme, pe când lemnul pereților și mobilelor imprăștiă un ușor miros de înceată, necentenită putrezire. Prin fereastră cădeau pe dușumele fășii lucitoare de lumină de lună și scândurile spălate și lustruite le răstrângeau și le trimiteau prin colțurile odăii ca o albastră inserare. Curatul pat alb, cu două perne pe el, una mare și una mică, părea fantastic și aerian. Preotul Ignat deschise fereastra și aerul proaspăt al nopții năvăli în odaie ca o apă mare, mirosind a praf și a floare de teiu și încărcat de sunetele slabe ale unui cântec în cor: vre-o ceată veselă care mergea cu luntrea pe fluviul apropiat și cântă...

Fără nici un șgomot, mergând cu picioarele goale, ca o fantomă albă, popa Ignat se apropie de pat și căzu în genunchi, cu fața îngropată în pernă, în locul unde fusese poate obrazul fetei. Stătut așa multă vreme. Cântecul răsună mai tare, apoi amuți, dar el stă tot acolo și lungul lui păr alb i-se revărsa pe umeri și pe pernă...

Luna își urmase drumul ei și odaia se mai întunecase când popa Ignat ridică încet capul și începă a șopti. În vocea lui el puneă toată pu-

terea arzătoare a iubirii mult timp necunoscută, mult timp încătușată și își ascultă singur vorbele ca și cum nu le auzea el, ci Vera.

— Fiica mea, Vera! Înțelegi desigur ce va să zică: fiică. Fetita mea, inima mea, sângele meu, viața mea... Tatăl tău ce îmbătrânește... bătrân, alb, slab!..

Umerii preotului începură să tremure tare și toată marea lui statură se cutremură. Biruind turburarea internă, el șoptea cu duioșie ca unui copil mic: „Tăticul tău bătrân... te roagă... Nu, Vera, te imploră. El plânge. N'a plâns niciodată. Durerea ta, chinurile tale, copilito, sunt durerea și chinurile lui. O, ... mai mult decât atâta.“

Preotul clătină încet, melancolic din cap: „Mult mai mult, Verico! Ce mi-e mie, un moșneag să mor?“

Dar tu... ah! dacă ai ști tu ce gingașe, ce sfioasă, ce slabă și ce dulce erai!... Mai ții minte când te-ai înțepat odată în degețel și a început să-ți curgă sânge din el? Plângeai de spaimă. Fetita mea! Mă iubiai totuș, mă iubiai mult — știu eu... În fiecare dimineață îmi sărutai mâna... Spune-mi, spune-mi ce-ți împovărează într'atât inimioara? Uite, cu acestea mâni sugrum eu durerea ta. Tot mai sunt tari, Verico, mâinile acestea“.

Preotul își dete părul de pe frunte.

— Spune!

El incremeni cu ochii spre părete.

REVISTA POLITICĂ.

Conferența clubului deputaților naționaliști a fost convocată, din partea președintelui Dr. Teodor Mihali, pe ziua de Sâmbătă, 27 Iunie n. La acest apel n'au răspuns, însă, decât 6 deputați români dintre 15 câți avem. S'au prezentat numai doi: C. Brediceanu, V. Damian, V. Lucaciu, T. Mihali, I. Maniu și A. Vlad...

Președintele clubului a convocat, în consecință, clubul la o „nouă“ conferență, pe ziua de Miercuri, 1 Iulie n....

Ar fi de dorit ca acest nou apel, publicat în ziarul „Lupta“, să aștepte mai mare răsădit la deputații noștri. Necesitatea ținerii unei conferințe plenare se impune cu forță. Toți membrii clubului ar trebui să-și dea seamă de importanța momentelor prin cari trecem și că pentru vacanțele parlamentare trebuie stabilit un program de muncă hotărât.

Majoritate inconștientă. Coaliția partidelor guvernamentale a dat noi dovezi, în zilele din urmă, despre inconștiența fatală ce domnește în sânul ei. Discuția la proiectul de lege despre impozitul asupra spiritului se întinse peste așteptările guvernului. Pentru a pune capăt „vorbăriei multe“, guvernul s'a hotărât, prin urmare, să ceară urgența și lungirea ședințelor. Trei zile au obosit frunțașii partidelor pentru a aduna numărul necesar de iscălituri (150 de iscălituri cere noul regulament) și când, după o încercare nereușită, frunțașii reușiseră să adune iscăliturile necesare, unui alt frunțaș i-se trezesc nedumeriri în ce privește legalitatea decretării urgenței și cererea, prezentată deja, e revocată.

Guvernul coaliționist dispune de o majoritate covârșitoare — negativă, pe care n'o poate angaja la nici un fel de acțiune pozitivă. E și firesc. Majoritatea aceasta e o coaliție de oameni cari s'au adunat pentru realizarea unor scopuri personale și rămân uniți numai pentru a putea realiza planuri cărora nu le-a venit încă vremea. Atâția dușmani de eri au ajuns azi prietini, atât de mare e frica și nesiguranța când vor ajunge prietenii de azi iarăș dușmani, — încât din inimile lor nu poate să dispară neîncrederea veche, întemeiată.

Și un guvern sprijinit de o astfel de majoritate inconștientă guvernează țara!

— Spune-mi!

În odaie eră liniște. Numai din depărtare răsuna șuerul prelung, necurmat al unui vapor. Preotul se uită cu ochii mari în jurul lui, apoi își ridică încet mâna, o duse într-o mișcare legănată la frunte, cu degetele rășchirate înțepenite și șopti șuerând răgușit:

— Spune!

Și răspunsul fu tăcere.

IV.

În ziua următoare, după ce prânzi singur mai de vreme, popa Ignat se duse la cimitir — pentru întâia-ori de la înmormântarea ficei sale. Eră cald, pustiu și liniște, ca și cum această zi ar fi fost o noapte luminată. Dar din obicinuită preotul Ignat mergea drept și țapăn, se uită în jurul lui și se gândea că cu toate cele întâmplate, el eră tot cunoscutul, mândrul, temutul popa Ignat. El nu băgă de seamă grozava slăbiciune ce i-se pusese în ghenunchi și barba lui care albise cu desăvârșire, ca lovită de-odată de iarna inspăimântătoare... Drumul la cimiter ducea printr-o stradă ce urcă puțin la deal și la al cărei capăt strălucea în caldă lumină a soarelui, bolta albă dela intrarea în cimitir. Sub această boltă se căscă deschizătura neagră a porții, ca un gâtlej veșnic deschis, încunjurat de dinți albi strălucitori.

Mormântul Verei se află înăuntru mult în cimitir, unde se sfârșeau aleele prunduite de printre morminte și popa trebuia să meargă mult pe cărări inerbate, cari se perdeau șerpuitoare

Partid „moderat“ în Blaj! Pe urmele unui ziar popular român obscur — susținut de guvern din vistieria statului — presa maghiară a descoperit o nouă mișcare inaugurată de „moderații“ din — Blaj.

După ce pe ceilalți „moderați“ îi face vânători de „interese personale“ și declară că o mișcare „moderată“ n'are șanse de reușită decât în cazul când se va porni din Blaj, de-acolo de unde s'a pornit și mișcarea naționalistă, adaugă: „mișcarea aceasta moderată există deja în Blaj“.

Fanteziile caniculare ale pressei maghiare le înregistrăm numai de dragul curiozității.

Ședințele parlamentului. După ce în ședința de Sâmbătă s'a terminat și discuția pe articole a proiectului de lege despre impozitul după spirit, Camera deputaților, în ședința de Marți, a intrat în discuția proiectului de lege despre clădirea de case pe seama muncitorilor. În sesiunea aceasta se vor mai discuta numai cele trei proiecte anunțate în numărul nostru trecut, iar pe la sfârșitul săptămânii Camera își va lua vacanțe până la toamnă.

Dintre discursurile rostite — din partea deputaților noștri — la proiectul despre impozitul de spirit — remarcăm discursul d-lui Dr. Iuliu Maniu. Expunerile bine documentate și argumentele grele ale acestui deputat român au fost relevate și însoțite de comentarii elogioase și din partea pressei maghiare. D-l Maniu a prezentat și câteva amendamente; după ce, însă, în viața noastră parlamentară nu fondul adevărat și utilitatea practică a amendamentelor sunt hotărâtoare, ci persoana propunătorului, iar d-l Maniu e deputat opozițional, naționalist, român și, prin urmare, „trădător de patrie“, — amendamentele lui n'au fost luate în considerație.

Proiectul s'a primit, cu prea puține modificări, în forma prezentată de guvern.

Statele-Unite au rupt relațiile diplomatice cu Venezuela; însărcinatul lor de afaceri s'a imbarcat pe canoiera americană *Marieta*, însărcinând legațiunea Braziliei cu protecțiunea intereselor americane. Personalul legațiunii e la Puerto-Caballo și așteaptă o canoieră care să-i repatrieze.

Franța și Colombia au și rupt-o cu Venezuela. Țările de jos vor face, fără îndoială, la fel. Însăș Engllitera are dificultăți cu guvernul lui Castro.

printre mușunoaiele verzi ce însemnau mormintele vechi, de toti uitate. Uneori întâlneau cruci strâmbate, inverzite de vreme și cari abia se mai cunoșteau, grilaje sfărâmate, și pietri mari grele care, pe jumătate ascunse în pământ, păreau că vor să-l strivească, să-l apese cu o răutate morocâdoasă ca de bătrâni... Lângă una din aceste pietre eră mormântul Verei. Eră acoperite cu brazde verzi proaspete, ofilite de arșiță. Cu atât mai verde părea însă tot de prin prejuri... Un sorb și un jugastru se țineau înbrățișați de-asupra mormântului și un alun rămuros își întindea peste el brațele lui mlădioase cu foi pufoase-aspre, ca într-o naivă gingașie de copil. Preotul Ignat se așeză pe mormântul vecin spre a mai răsuflă, se uită cu băgare de seamă prin prejuri, aruncă o privire spre cerul fără nici un nor, pe care stă în desăvârșită nemișcare discul înflăcărit al soarelui... și abea atunci observă el adâncă liniște a cimitirelor, acea liniște ce nu se poate cumpără cu nimic, când nici vântul, nici fășăitul foilor veștede ale toamnei nu întrerup acea meditare a veșniciei... Și îndată trecu prin mîntea preotului gândul că nu e liniște, ci tăcere. Ea se revărsa în valuri mari până la zidul ce împrejmuia cimiterul, se rostogolea peste el, înneacă orașul... și nu se oprea decât în acei doi ochi cenușii, îndărătnici, ce tăceau cu încăpățănare...

(Urmează).

Trad. de C. Sandu-Aldea.

† Tudor cavalier de Flondor.

Săptămâna trecută primim știrea, că fostul deputat al camerei austriace și componistul *Tudor cav. de Flondor* s'a stins într'un sanator lângă Berlin, unde se duse pentru căutarea sănătății. Se pare că e ceva fatal pentru noi românii, ca tocmai acum când amintirea pierderii timpurii a lui Porumbescu ne umple sufletul de durere, ca această durere să se îndoiască prin pierderea altui artist și luptător. Fire aleasă și distinsă, suflet de artist, bun și plin de abnegație, prietenul tuturor mișcărilor românești n'a avut parte decât de o viață plină de jertfă și desiluzii. Născut dintr'o familie distinsă de boeri bucovineni la Storojineț, dăruit cu o creștere aleasă românească, tinărul Flondor după terminarea gimnaziului a plecat la Viena ca să se dedice carierei alese de tatăl său George Flondor și se înscrie la facultatea juridică. Cu el ducea însă și dorul de artă, ce-i coplesise sufletul din tinerețe, în cercul studenției și al societății corale „Armonia“. Ducea chiar un talent recunoscut de compozitor, care mai târziu în școala profesorului de conservator Fuchs, a căpătat vigoare și strălucire și care ne-a dat o seamă de compoziții frumoase, unele din ele admirabile.

Reintors dela studii, el luă parte activă în luptele politice ale Românilor, târziu dela 1901—7 fu ales chiar deputat în camera austriacă. Toată activitatea și succesele politice ale frunțașului apus, le cunosc mai bine frații din Bucovina, — pe noi ne interesează mai mult comoara lăsată neamului întreg, compozițiile sale muzicale, dragostea și munca depusă în golul atât de mare al muzicii românești.

Pe dânsul nu l-a făcut componist setea de glorie, nici lăcomia de bani, (căci toată viața lui a jertfit mai mult, decât să încaseze pe urma muncii sale), ci dragostea nețărmurită pentru cântecul ce vibrează pe buza arsă și suptă a unui popor osândit. Societatea corală „Armonia“, care e așa de strâns legată de numele lui Flondor și chiar și reuniunea de muzică de aici, trebuie să simtă mai mult pierderea acestui artist.

A tipărit puțin, cea mai mare parte din compozițiile sale s'au răspândit ca manuscris și multe sunt făcute din timpul când studiă, cum sunt: „Cântecul marinarilor“, „Lăcrămiorele“, „Viorelele“, „Cântec vânătoresc“, „Salutes de montagnes“, „Visurile“, „Din depărtare“, „Luna doarme“, „Trai vânătoresc“, „Cântec haiducesc“ ș. a.

Teatrul lui Alexandri, care eră cel mai potrivit pentru popor a început să ia întindere tot mai mare și prin faptul, că vodevilurile și canțonetele aveau o muzică sănătoasă. Flondor a compus și prelucrat muzica la o mulțime de vodeviluri, cari s'au jucat de diletanți aproape în toate părțile: „Rusaliile“, „Cinel-cinel“, „Arvinte și Pepelea“, „Florin și Florica“, „Milo director“, „Drumul de fer“, „Doi țărani și cinci cărlani“, „Lița pescărița“, „Nunta țărănească“, „Noaptea Sf. George“. Aceia însă, cari i-a stabilit un nume în șirul compozitorilor noștri, tot opera lui populară „Moșul Ciocărlan“ rămâne. Deși nu e lipsită de mici defecte, în începuturile noastre de muzică, rămâne o lucrare de valoare, deoarece un lucru mai desăvârșit ca muzică de operă nu avem. Înaintea publicului a avut succese mari, înaintea criticei mai puține. Boala, care l-a coplesit în timpul din urmă nu i-a dat răgaz să isprăvească opera începută: „Pescarul Dunării“, al cărei subiect e luat din războiul pentru neatarnare și poate multe alte lucrări, cari le-ar fi dăruit neamului talentul său recunoscut.

Sufletul lui a trecut acuma alte hotare, hotare unde noi nu-l putem urmări. Amintirea lui însă a rămas între noi și trebuie păstrată cu multă sfîntenie, pentru că întreaga lui viață, nemărginita bunătate și toată străduința lui a în-

chinat-o neamului din care a eșit. Sunt câteva zile acum, de când cel dus dintre noi doarme cel mai curat somn ce l-a avut vre-odată. Și parcă în liniștea sării de vară, din freamțul duos al frunzelor, tot mai deslușit îmi răsare în minte frumosul cântec al lui, ce l-a scris în anii de tinerețe pe minunatele strofe ale lui Eminescu:

.....
Fie-ți ingerii aproape,
Somnul dulce!

I. Enescu.

ECONOMIE.

Sistemele cooper. Schulze-Delitzsch și Raiffeisen.

I.

Cooperatismul în genere și organizarea, prin tovarășii, a creditului popular îndeosebi, datează dezvoltarea, desăvârșirea lor în mare parte, celor două grupări de principii felurite formulate și cunoscute îndeobște sub denumirea de sistemele *Schulze-Delitzsche* și *Raiffeisen*.

O istorie a doctrinelor cooperative, desigur, că nu s'ar mulțumi să analizeze ideile numai ale acestor două mari figuri din Germania.

Intr'o istorie a doctrinelor cooperative, s'ar aminti teoria lui *Robert Owen* precum și normele pionierilor, umililor țesători, din *Rochedale*, ideile lui *Buchez*, *Fourier*, *Victor Aime*, *Huber* precum și părerile lui *Lassalle*, iar pentru timpul mai nou, s'ar arăta amănunțit fascinantele credințe ale lui *Charles Gide* și propunerile izvorite din cercetare, obositoare dar pătrunzătoare, făcute de *Oppenheimer*...

Literatura cooperativă e destul de împodobită cu sisteme.

Aci ne vom mulțumi să schițăm numai principiile, cari alcătuiesc temelia și normele din sistemele lui Schulze-Delitzsch și Raiffeisen, pentru că ideile acestor apostoli ai cooperatiunii au avut o înrăurire covârșitoare în organizarea însoțirilor de credit la plugarii români de pretutindeni.

„Băncile populare“ din regat și „însoțirile de credit și economie“ ale bucovinenilor sau transilvănenilor au adoptat, într'un fel sau altul, normele acelor două sisteme.

Să aruncăm o repede privire asupra fiecărui din sisteme rămânând ca apoi să scoatem la iveală deosebirile între ele.

*

Un cuvânt asupra personalității lui Schulze-Delitzsch. A fost unul din acele suflete mari și rari, în care o inteligență scilpitoare, pătrunzătoare în firea lucrurilor, se împreună cu o simțire aleasă și un imbold cătră munca titanică*), pentru îndepărtarea mizeriei sociale, pentru luminarea, în primul rând, și întărirea claselor de jos. Schulze-Delitzsch a fost, fiindcă a vrut și a avut puterea cerută ca să fie: — „un apărător al celor slabi“, a fost „un reformator al claselor de meseriași din Germania“, a fost o uimitoare individualitate, bărbatul care a cutezat să înfrunte furtuna deslănțuită de agitatorul Lassalle și în același timp să biciuiască procedurile reacționarului Bismarck de pe la 1865, accentuând neconținut împotriva adversarilor politici, ideile unui *liberalism social*. Schulze-Delitzsch avea credința nestrămutată — și aci se întâlnește cu Raiffeisen — că forța de neînving a celor de jos zace în libera și conștiința unire a puterilor individuale.

*

Asupra sistemului în genere. S'ar putea susține, că ideile fundamentale, ale lui Schulze-Delitzsch în cooperatie, sunt acestea:

1. Clasele de jos, în lupta economică, își vor schimba soarta lor numai printr'o organizație conștientă și numai prin eforturile lor proprii.

*) O schiță biografică a lui Schulze-Delitzsch se află în „Calendarul operatorilor români pe 1908“ București.

Organizația cooperativă trebuie să aibă drept călăuză principiul: — întovărășindu-se cu alții, cari au interese egale, vă ajutați reciproc și astfel te ajuti pe tine — deci, cooperatia nu e o operă de binefacere, ci o instituție economică, o unealtă de luptă. Ajutați-vă singuri! Nu cerșiți mila!

2. Ca să desăvârșești aceasta unealtă de luptă, ca să dai cooperatiei o trăinicie și mai mare, intronează *principiul responsabilității nelimitate* „toți pentru unul și unul pentru toți“.

... În cooperatie, vei intra cu toată personalitatea ta, și cu toată averea ta, materială și morală, vei fi răspunzător!

3. De aci rezultă că în cooperatie se necesită o administrație cu adevărat democratică: toți cei întovărășiți, în afară de capitalul lor — adesea reprezentat aproape numai prin muncă, vor aduce și dorința de a se învăța să se conducă, nu să fie conduși; ba chiar sunt datori să-și dea pe deplin seama de ce se petrece în gospodăria, în care întreaga lor existență e transplautată.

4. Nelimitarea numărului de membri, primirea tuturilor tovarășilor destoinici, volnici a se ridică materialicește și moralicește, să fie călăuză oricărei tovarășii și, în sfârșit, în legătură cu aceasta.

5. Alcătuirea unui capital social, treptat prin cotizațiuni lunare vărsate de membrii, potrivit cerințelor întreprinderii exercitate de tovarășie. Prin formarea capitalului social, se forțează membrii a face economii, a-și mări capitalul particular, și se întărește tovarășia, eliberând-o de capitalurile străine, ce trebuie să și le procure de obicei la început, când baza tovarășiei e mai mult responsabilitatea nelimitată decât capitalurile materiale însemnate ale tovarășilor*).

Deci, ori-ce formă de tovarășie, după Schulze-Delitzsch, va trebui să-și ia drept călăuză:

1. Principiul: „ajută-te pe tine însu-ți“ (selbst-selbsthülfe); 2. Răspunderea solidară și nelimitată a tovarășilor; 3. Administrația democratică; 4. Libera intrare a ori-cărui element destoinic; 5. Crearea unui capital social din părtașii (părți) vărsate de tovarășii.

Schulze-Delitzsch a căutat adesea să motiveze, să întărească punctele cardinale ale sistemului său cooperativ.

1. Chestiunea socială („sfinxul modern“ **) se va apropia de rezolvarea ei, numai prin luminarea și asocierea elementelor daunate în lupta concurenței. Acestea vor trebui să se organizeze mai ales în lupta economică. Chestiunea socială e o chestiune economică, — nu politică!

Și în lupta economică, unirea celor slabi, îi fac puternici. Nădejdea lor să se razeme pe unirea forțelor lor și numai ale lor. Nu trebuie să ceară milă, ajutor dela alți. Mila înjosește și nu desrobește. Bunurile aruncate de milă nu te fac fericit.

Religia, în chip direct, nu are ce căuta în lupta pentru existență. Comunitatea de interese naște solidaritatea în acțiune. Neconținut, Schulze-Delitzsch, cel mai puternic individualist social dintre maistri cooperatori, a accentuat cu tărie rațiunea economică și valoarea morală (educatoare) a tovarășilor, dar întotdeauna s'a ferit să amestece neînțelegerile confesionale sau luptele politice de partid în mișcarea cooperativă, întotdeauna a chemat numai puterile proprii ale claselor de jos ca întovărășindu-se să croiască o nouă viață, fără ajutorul statutelor și fără mila adversarilor în luptă.

2. Solidaritatea nelimitată nu întâmpină nici o piedecă, pentru că cei întovărășiți au ace-

*) Vezi formularea acestor principii de organizare în „Capitel zu einem deutschen Arbeiter — Katechismus“ von Schulze-Deletzsch. Leipzig 1863.

**) Expresie întrebuintată într'un discurs ținut în parlamentul german în sesiunea anului 1865.

leși interese și dispun aproape de aceleași mijloace... Solidaritatea nelimitată nu înfățișează nimic înfricoșător pentru tovarășii. Din potrivă. Ea întărește tovarășia în două chipuri: a) membrii au într'un grad mai mare conștiința întovărășirii, a comunității de muncă, și capătă un sentiment de încredere puternic, o mândrie îndreptățită, ca părți dintr'un total impunător; b) tovarășia dobândește încrederea celor din afară și poate astfel, în baza răspunderii solidare și nelimitate, între membri, să-și procure capitaluri pe cari le merită, întru dezvoltarea ei.

În acest chip, clasele de jos, dispunând aproape numai de muncă, găsesc mijlocul a-și procura creditul, care până mai acum era un privilegiu al „fericiților stăpânitori“, al claselor de sus... În acest chip, prin solidaritatea nelimitată, se rezolvă o grea problemă: se procură celor destoinici, dar fără capital, mijloacele de producție (capitalul), dându-li-se astfel puțința de a-și crea o situație superioară, neatârnată.

Principiul solidarității nelimitate e însă și fermentul din care se plămădește adevărata cooperatie.

3. Și organizarea administrativă democratică a tovarășilor e o consecință a principiului solidarist. Fiecare membru, nu în baza mărimii părții sociale vărsate, ci prin faptul că e membru, are dreptul, și chiar datoria — a lua o parte activă în administrație. Adunarea generală, adică tribunalul tuturor membrilor, este supremul organ administrativ, care e însărcinat să controleze întregul mers al afacerilor. Astfel cooperatia devine o școală socială...

4. Cerința ca ori-ce tovarășie să deschidă larg porțile elementelor destoinice, e un bine pentru propășirea tovarășilor, căci pe măsură ce acestea se măresc (ca număr de membrii), cresc și puterile lor, cresc și foloasele ce ele procură întovărășiților. Și creditul lor, crește în proporție cu numărul societăților, și chiar mijloacele de luptă în concurență cu marile întreprinderi, se schimbă în favoarea lor.

5. Alcătuirea capitalului social e mijlocul, care apropie tovarășia de adevăratul ei scop: ridicarea proletariatului sau a micilor meșteșugari pe cale de a se proletariza, pe o treaptă socială înaltă, — la rangul de întreprinzător (în același timp muncitor) neatârnat...

Și școala economică a tovarășiei prin strângerea părților sociale ale membrilor, treptat-treptat, din vărsăminte lunare, e un mijloc foarte nimerit de întărire a celor lipsiți de capital.

Am stăruit mai mult asupra concepțiilor de căpetenie ale lui Schulze-Delitzsch, ca să putem înțelege mai ușor felul de alcătuire al băncilor populare, după sistemul său.

Marele măestru și luptător și-a făcut un crez din nădejdea, că luminarea și întovărășirea celor de jos vor ridica pe acestea acolo unde merită, căci „micile puteri unite făuresc marea putere“ atotbiruitoare!

(Va urma).

Dr. I. Răducanu.

Intrunire agricolă în Cărpeneș.

(Invitare).

La invitarea fruntașilor noștri din *Cărpeneș* (cercul Mercurei) hotărâre am luat să ținem în aceasta comună, Duminecă la 5 Iulie n. c. o

Intrunire agricolă

la care se va vorbi despre nutrirea vitelor preste tot și în deosebi în timp de secetă; despre noua cultură a viilor; despre tractarea vinului; despre cultura albinelor și despre însemnătatea și foloasele tovarășilor preste tot și a însoțirilor de credit sătești sistem Raiffeisen în deosebi.

Invităm pe toți membrii și iubitorii de înaintare ai poporului nostru la această lucrare folositoare.

Sibiu, 25 Iunie n. 1908.

Comitetul central al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu.

Pantaleon Lucașu,
prezident.

Vic. Tordășianu
secretar.

ȘTIRI.

Z. Bârsan la noi. Doamna și d-l Bârsan, iubiiții noștri artiști, vin iarăși în mijlocul nostru, unde sunt așteptați cu atâta drag.

La 5 Iulie n. vor da o reprezentație teatrală la Făgăraș, de unde vor porni apoi în celelalte centre românești.

Suntem convinși, că publicul românesc va ști răsplăți entuziasmul acestor tineri artiști, cari ne fac atâta cinste.

O întâmpinare. D-l Simion Zehan, preot gr. cat. în Cașva, ne roagă — în legătură cu o notiță publicată mai de mult în ziarul nostru — să constatăm, că în Cașva biserica gr. ort. n'are nici o sută de credincioși.

Impăratul Wilhelm II al Germaniei a ținut zilele trecute un discurs, pe bordul vaporului *Oceanica*, vorbind despre proiectul reformelor financiare ale imperiului și a făcut călduroase elogii prințului de Bülow.

La Hamburg, împăratul a fost aclamat cu mai mult entuziasm ca oricând, de către mulțimea adunată sub ferestre și care cântă imnul național.

În Persia domnesc iarăși turburările interne. Șahul a aflat că un unchiu al său, în unire cu parlamentul, vrea să-l detroneze și s'a pus pe capul dușmanilor săi, gonindu-i de pretutindeni și omorându-i cu nemiluita. Parlamentul a fost bombardat și distrus, din ordinul suveranului. Odată cu el, s'au ruinat și casele dimprejur. Palatul lui Zahir-ed-Dasuleh, unchiul șahului, a fost și el distrus.

Pe de altă parte, nici dușmanii șahului nu se lasă; bande înarmate, tocmită de ei, țin piept trupelor, făcând să cadă mai în fiecare zi, sute de morți și răniți. Președintele parlamentului, oameni politici și mulți ziaristi au fost arestați; alții au și fost executați.

Reprezentanții Angliei și ai Rusiei au cerut Șahului să ia îndată măsurile necesare pentru menținerea ordinii. Șahul a făgăduit aceasta și a pus, ca garanție, trupele sale sub comanda supremă a colonelului rus Liaklow.

Până acum n'a venit nici o veste despre încetarea luptelor interne. Victoria e deocamdată a Șahului, care „nu combate parlamentarismul, ci pe revoluționari“.

Georges Brandes cunoscutul scriitor scandinav a început o violentă campanie anti-rusă, în ziarul său „*Politiken*“. El vrea să ridice împotriva Rusiei pe Poloni și Germani, dând pe față cruzimile pe cari le-ar fi exercitat autoritățile din Riga și Varșovia asupra mai multor femei învinuite de agitație politică.

Pictorul francez George-Henry Burdy, care a expus cu mult succes la expoziția artiștilor francezi din Paris, s'a sinucis cu un foc de revolver lângă velodromul din Andrimont (Belgia). Cauzele nu se cunosc.

Diviziunea navală rusească a Mării-Negre, compusă din trei cuirasate, un încrucișător și nouă torpiloare, a plecat să viziteze câteva porturi, printre cari, Burgas, Varna, Heradia etc.

Nu e vorba de nici o demonstrație navală.

În Scutarii din Asia, ofițerii și soldații au telegrafiat direct sultanului, cerându-i să revoace pe valiu, pe ginerele acestuia, care comandă o brigadă și pe șeful administrației militare, acuzați că lasă în întârziere plata soldelor ofițerilor și soldaților.

Două zile în urmă răspunsul a sosit: revocațiunile au fost acordate și vinovații chemați la Constantinopol.

Nu știm însă dacă s'au plătit sau nu soldele cu pricina...

„**Novoie Vremia**“ din Petersburg scrie că Rusia va saluta cu satisfacție o a doua conferință la Algesiras, în chestia Marocului, și va lua parte la ea dacă diplomația europeană ridică aceasta chestiune, dar cu condiția ca acest nou schimb de vederi să dea Franței mijlocul de a-și putea arăta sacrificiile, de cari nu s'a prea ținut cont până în prezent.

Ziarul „Daily Express“ anunță, pentru începutul anului viitor, o nouă repartitiune a flotei engleze și crearea unei escadre speciale pe marea Nordului, având ca port de căpetenie orașul Cromarty din nordul Scoției.

La Posen a fost zilele trecute o mare manifestațiune. Pe când muzica militară cânta imnul național-german *Deutschland über alles*, o mulțime de câteva mii de persoane încep să cânte „Polonia nu-i perdată încă“. Intervenind poliția, s'au iscat ciocniri, pe urma cărora sunt mai mulți răniți. S'au făcut numeroase arestări.

Duma rusească a reluat desbaterile relativ la bugetul ministrului de instrucție populară.

Leaderul partidului cadeților, Milinkoff a prezentat o cerere prin care intervine în favoarea studenților excluși din universitate, — cerere votată de adunare, cu toată opoziția moderaților și a extremei drepte.

Din toată lumea. Noul infant al Spaniei va purta numele Jaime, Leopold, Alexandru, Isabelin, Henri, Albert, Victor, Acacio, Petre, Paul și Mariu.

Numai să și le ție minte!

— Ministerul sârb nu s'a constituit încă.

— Din inițiativa ligei franco-italiene s'a comemorat în Turin printr'o ceremonie care a avut loc la camera de comerț, bățile dela Solferino și San-Martino.

— Adunarea legislativă din Transvaal s'a pronunțat în unanimitate, în favoarea uniunii coloniilor sudafricane.

— La rândul ei, legislațiunea din Luisiania a interzis pariile pe câmpul de curse.

— Camera comunelor din dominiunea Canadei a votat o lege care interzice vânzarea tutunului la băieți mai mici de 16 ani.

— Greva generală, care începuse zilele trecute în Parma și La Spezzia, a încetat.

— O depeșă din Manilla spune că printre trupele americane din câmpul Grega a izbucnit holera.

Până acum au murit trei soldați și un civil. — Steamerul grec *Philinis* a sosit la Valența cu echipajul vaporului de cărbuni englez, *Kylera*, naufragiat în largul Hizei.

— Transatlanticul spaniol *Larache*, venind din Cadix, a naufragiat între Muros și Son. S'au înecat 85 de persoane.

— O depeșă din Tanger anunță că revoluționarul Bu-Amara e lângă Fez, cu numeroși partizani.

— La Constantinopole circulă șvonul că autoritățile turcești au invitat pe Delyanis, secretarul legațiunii grecești să părăsească Samosul, unde fusese trimis să facă o anchetă asupra atitudinii consulului Greciei.

— Generalul Pistor, noul comandant al diviziunii de ocupațiune din Tunisia, și-a făcut intrarea oficială în Tunis.

— Un accident de automobil lângă Bruxelles, a rănit grav pe conții Ausemberg și Villers.

— O luntre care traversa fluviul Pô s'a răsturnat; din cele douăsprezece persoane cari erau în ea, au scăpat numai trei.

— S'a descoperit, lângă baia din Luderitz, în Africa occidentală germană, un câmp de diamante de 15 km. întindere, pe locuri dintre cari o jumătate sunt ale guvernului.

— Doi bancheri din Munich, frații Klopfer s'au sinucis în palatul lor, în momentul când au fost declarați în stare de faliment, în urma nenorocoaselor speculațiuni. Pasivul lor se urcă la mai multe milioane de mărci.

— Societatea regală de arte, din London, a medaliat pe Lucian Hubert, deputatul despărțământului Ardennes, pentru studiul său „Rolul Franței în Africa occidentală“.

— Nici-odată recolta de cacao din Bahia n'a fost așa de abondentă ca în anul acesta. Se evaluează la 2 milioane livre sterline.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: LAZAR DEVAN.

Banca de asigurare

„**TRANSYLVANIA**“

— din Sibiu —

— întemeiată la anul 1868 —

în Sibiu, str. Cîsnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161.399-11 cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de ori-ce fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

— Asigurări populare fără cercetare medicală. —

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:
95.816.412 — coroane.

Capitale asigurate asupra vieții:
9.882.454 — coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.484.278-83 coroane,

pentru capitale asigurate pe viață 4.028.113-12 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cîsnădiei Nr. 5, etajiu I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.